

Bakalářský seminář III

Teorie autorství ve filmu

MARTIN KOS, 7. ŘÍJNA 2019

Auteurská teorie

- příčinná síla [filmu] se překrývá s osobním způsobem chování, vlastnostmi nebo zvýšeným vnímáním režiséra jako autora filmu
- Alexandre Astruc – koncept kamero-pero
 - síla kinematografie jako expresivního umění
 - kinematografie se stává jazykem, kterým se může filmař vyjadřovat
 - analogie práce režiséra s kamerou jako spisovatele s perem
- Francois Truffaut: politika auterů (esej Jistá tendence francouzského filmu v časopise Cahiers du Cinéma)
 - útok na „tradici kvality“ reprezentovanou především adaptacemi „kvalitních románů“
 - podle Truffauta měl hlavní kontrolu nad podobou filmů scenárista a režisér plnil pouze sekundární roli
 - režisér *auteur* film ovlivňuje výraznějším způsobem než jen převáděním cizí [scenáristovy] vize na plátno
- režisér vyjadřuje napříč svými snímky svoji jednotnou a jedinečnou vizi a pohled na svět
- odklon od *tématu* (co) ke *stylu* (jak)
- vznik panteonů preferovaných auteurů (především Andrew Sarris)

Roland Barthes – Smrt autora

- odklon od uvažování od spisovatele/režiséra jako autora díla
- souvislost s rozpoznáním čtenářské praxe a komplikací autorovy pozice
- čtenář produkuje reprezentaci autora stojícího za textem a využívá tuto reprezentaci při chápání díla
 - > autorství je čtenářova konstrukce, která pro něj může být hodnotná při vytváření interpretace
 - > autor se tak stává čtenářovou fikční reprezentací, která se podílí na čtenářově interpretaci významů domněle vytvářených *právě* touto fikční reprezentací
- v okamžiku, kdy je materiál vyjádřen v textu, jeho vnitřní význam zmizí – čtenář ovládá označující a interpretuje je z vlastní subjektivní pozice -> čtenář je ten, kdo vytváří v textu významy, nikoliv autor
- text je prostorem mnohých dimenzí, kde se snoubí a popírají různá psaní, z nichž žádné není originálem
 - > text je tkanivem citací, pocházejících z tisíce kulturních zdrojů
 - > spisovatel/filmař může pouze imitovat gesto vždy předešlé, nikdy původní
 - > jeho jedinou mocí je pouze mísit psaní, stavět jedno proti druhému a nikdy na žádné z nich neklást důraz
- čtenář je člověkem bez historie, biografie a psychologie
 - > je pouze *někým*, kdo drží pohromadě všechny stopy, z nichž je psaný text vytvořen

Jonathan Gray – When is the Author?

- Barthes není ve svém textu úplně jasný, jestli čtenář nahradí autora a uzurpuje si jeho pozici, nebo jestli se čtenáři bude lépe dýchat a bude lepším čtenářem při autorově absenci
- problém s teorií autora jako vládce a tvůrce díla je temporální, protože texty jsou chybně chápány, že *jsou*; namísto, aby byly chápány, že se *stávají*
- pokud budeme vidět texty stále v procesu *stávání* (becoming), musíme se porozhlížet a prozkoumávat spoustu dalších figur v řadě různých okamžiků, které se autorsky podílejí na textu
-> otázka *kdy* je autor tak může být nápomocnější než otázka *co* nebo *kdo* je autor
- žádný text nemá jednoho autora
-> namísto „nudné hry“ zjišťování, kdo se ještě jako autor „počítá“ a kdo nikoliv, je mnohem plodnější úloha prozkoumávání, jak je autorství vybojováno, přidělováno, nárokováno, prohlašováno, odpíráno a/nebo sdíleno
- koncept autorských klastrů vyžaduje zkoumání sociálních tenzí, rozdílů v moci, managementu a spolupráce (collaboration) mezi autory a interakcí mezi autory „stejného“ textu a produkčních kultur

Jonathan Gray – When is the Author?

- každým novým zarámováním, každým novým sestřihem, každou další diskuzí související s textem apod. pokračuje text v tom, že se stává něčím novým a znamená pokaždé nově nového, rozdílného než v předchozím případě
 - franšízy, remaky nebo adaptace rozvíjejí texty, ale podle Graye vše, co obklopuje text, může změnit významy a hodnoty v průběhu životního cyklu textu
 - > každý kanál, který vysílá televizní seriál přerámovává jeho význam tak, aby seděl účelům značky; podobně každé DVD vydání transformuje významy seriálů (v některých případech například zvyšování hodnoty z pouhé „světské“ televize v část „televizního dědictví“)
- k pochopení textu se musíme ptát, kde se publikum poprvé setká s textem
 - > a byť se odpovědi na tuto otázku budou lišit, tak vždy budou zahrnovat *paratexty*
- paratexty jsou mnohonásobné textuální fragmenty, které obklopují text, ale nejsou často chápány jako „samotný text“
 - zahrnují cokoliv od obalu knihy přes filmové plakáty, trailery, reklamy, kritiky a recenze až k videohrám speciálním DVD/Blu-ray edicím nebo spinoffům, hračkám, fan fikci a spoustě dalšího

Jonathan Gray – When is the Author?

- textuální významy, síla nebo hodnota často začíná právě s paratexty, jelikož ty ustanovují postavy, příběhy, žánrová zařazení nebo témata dávno předtím, než se setkáme se „samotným textem“
- paratexty nás nutí uvědomit si, že ačkoliv nemusí být částí *díla*, tak vždy jsou částí *texty*, často dokonce jejich konstitutivními částmi
- je potřeba si klást otázky, jak jsou například trailery tvořeny, kdo je dělá a jaké volby k tomu, co mají ukázat, říct a předpokládat jsou činěny
-> případně se ptát, jak jsou celé strategie vydání a marketingové plány tvořeny, jednotlivé paratexty spojovány dohromady, aby jednotlivé akty a významy byly koordinovány a doplňovaly se
- autoři trailerů a dalších paratextů mají signifikantní míru autority nad textem, která je jim udělována
-> musíme se proto ptát i potom, kdo jim tuto autoritu uděluje

Jonathan Gray – When is the Author?

- na významech spojených s textem se nepodílejí pouze trailery nebo plakáty *před* setkáním s textem, ale i další typy paratextů jako autorské komentáře, making of videa, recenze nebo fanouškovská fikce *po* setkání s textem
- v průběhu celého životního cyklu textu tak vznikají určité autorské klastry, které mají sílu (spolu)utvářet nebo měnit významy textu
-> tyto paratexty spolu mohou navíc často soupeřit

Jonathan Gray – When is the Author?

- film/text jako nikdy nekončící proces, proto i autorství jako nikdy nekončící proces
-> je potřeba se ptát na autorství v konkrétním čase za určitých okolností
- autorství se rozvíjí ve všech fázích „životního cyklu“ včetně šíření, interpretace a přepisování v nejrůznějších kontextech
-> důležitá rovina i paratextů a propagačních materiálů
- autorské pozice se sdružují do klastrů, které na sebe vzájemně působí a které mohou jít proti sobě, čímž se dostávají do konfliktů
- autorství a autorita jako základ hierarchie moci
-> kdo autorským klastrům uděluje jejich autoritu nad textem, případně jim tuto autoritu omezuje nebo zcela odpírá?
- musíme si klást otázky: kdy je autor a jak k autorství dochází? kdo dává autoritu a kdo proklamuje autoritu?